

KÉT KORSZAK HATÁRÁN

HEGEDŰS ZOLTÁN

„A racionális bizonyosság iránti sóvárgásban a Nyugat végül is mindent feláldozott: a vallását, a boldogságát, a reményeit, és végeredményben az életét.”

Michel Houellebecq

A HALADÁS LÉPCSŐI

„Vigyázó szemetek Párizsra vessétek!” – írta 1789-ben Batsányi János. Új világrend volt kialakulóban. A felvilágosodás és a francia forradalom révén hatalomra jutott, az ész és a racionalizmus által uralt világrend indult hódító útjára. Alapvető változások kezdődtek a gazdaságban és a társadalomban. Új korszak született és új politikai rend alakult ki. A francia nemzetgyűlés oldalairól elnevezve létrejött a „progresszió” erői által fémjelzett baloldal, és a „fontolva haladást” képviselő jobboldal.

Egy adott civilizáció erkölcsét, társadalmát, gazdaságát, politikáját, kultúráját, korszakjellemét az a történet határozza meg, amelyet a civilizáció egyes tagjai egy adott pillanatban az őket körülvevő világról gondolnak. A történelemben ritkán kerül sor az adott civilizáció világméretű radikális és gyökeres megváltozására. Ilyen ritka alkalom volt a felvilágosodás elterjedése, a humanista forradalom. Melynek lényege, hogy a közgondolkodás az Isten helyére az egyént állította. „Isten halott! És mi öltük meg!” – fogalmazza meg sommásan Friedrich Nietzsche a korszak legfőbb jellemzőjét *Vidám tudomány* című művében. A humanista forradalom, a világ istentelenítése teret engedett a Mindenható helyébe lépő egyén mindenhatóságának. Út nyílt a hamis profétáknak, akik önjelölt izmusaik révén – a rációmindenhatóságát hangoztatva – megkezdték az általuk vélt földi tökéletességmegvalósítását. Az eredmény ismert: sokmillió áldozat.

Napjaink népszerű történésze, az izraeli Yuval Noah Harari szerint (*Homo Deus*, 2015), mint minden vallás, a humanizmus is több ágra szakadt. Harari három fő humanista irányzatot különböztet meg. Az egyik ág a szocialista humanizmus, amely a szélsőséggel párosulva a kommunizmust hozta létre. A másik az evolúciós humanizmus, amely szintén utat talált a szélsőség felé, az ebből létrejött gyilkos eszme pedig nem más, mint a fasizmus. Harari a harmadik ágaként a liberális humanizmust, vagy közkeletűbb nevén a liberalizmust említi.

A szélsőségek felé húzó humanizmust dogmatikusság és kizárólagosság jellemzi, a végletekig ragaszkodik az eszméhez és nem tűri el a másként gondolkodást.

LIBERÁLIS HUMANIZMUS

A mai kort a liberális humanizmus jellemzi. A liberális humanizmus (egyed) uralma a '68-as nemzedék színre lépésével kezdődött. Hatvannyolc eszméje – az

Egészséges egyensúly – Kiránduló nők Solymár határában egy BMW 319 Roadsterrel, 1936 (*Fortepan*)

(tranzit.info.hu)

egyen minden és mindenki fölé helyezése – nagyon hamar korszellem lett. A közgondolkodásban – a liberálisok hegemon gondolkodásmódjának megfelelően – a konzervatív gondolatot neveltség tárgyává tették. Elhitették: a jobboldali gondolkodás a régi, meghaladott világot képviseli. A kulturális hadállásokat, a stratégiai pontokat (média, film, színház, felsőoktatás, képzőművészet, könnyűzene), a történetmesélés szinte minden terét sikerült elfoglalnia a progresszív elitnek. Hálózatosan működve, folyamatosan egymásra hivatkozva olyan érzetet alakítottak ki a társadalomban, hogy csak egy igaz történet létezik: az övék. Aki ezen a körön kívüli narratívát mesélt, azt hiteltelenné tették, lejárátták és szellemi értelemben megsemmisítették.

Ugyanez a sors várt a konzervatív gondolat alapjait képező, istenközpontú világmépre is. A liberális dogmatika száműzte a vallást a mindennapokból. Az ő narratívájukban a hitet a tudatlanság és az elmaradottság kategóriájába zárták. Ha valahol fél-fél tűnt olyan, aki ebből a kettrecből ki akart volna törni, a mindent átható liberális közgondolkodás figyelmeztette: „a négy fal között a helyed!” A legszemélyesebb közügyet a magánszférába üldözték.

Egy kánon lett, a liberális. Akik ezt megkérdőjelezték, azok körön kívül kerültek. A tudás célá válása létrehozta a szélsőséges tudásfetisizmust, amely szinte vallássá vált a liberális körökben. Mindez azt eredményezte, hogy az egyébként konzervatív érzelműek közül is sokan a liberális gondolati struktúra foglyává váltak. Elhitték azt a liberális dogmát, hogy a több tudás átadásával, a jobb oktatási rendszerrel jobbá válik a társadalom. A tudásra hivatkoz-

va morális felsőbbrendűséget hirdettek, és nem vették figyelembe azt az alapvető ténytet, hogy a tudás önmagában még nem teszi sem többé, sem jobbá az embert.

Jacques de Guillebon francia esszéista, a *L'Incorrect* című jobboldali lap főszerkesztője egy interjúban így fogalmazta meg a '68-asok uralkodásának időszakát: „Konzervatív jégkorszak köszöntött a nyugati világra, ahol hosszú

az egyébként konzervatív érzelműek közül is sokan a liberális gondolati struktúra foglyává váltak

időre minden a »haladó szellemű« baloldal kezébe került»,¹ s ez az irányzat megkezdte a társadalom átalakítását. A kultúra olyan embereknél összpontosult, akik úgy vélték, végkép el kell törölni a múltat.

Hosszú évek kulturális térfoglalása után a politikai térfoglalás sem maradt el. A '90-es évek közepére a közben felnövekedett '68-as generáció bevette a politika sáncait is. A Bill Clinton, Gerhard Schröder, Tony Blair nevével fémjelzett nemzedék elfoglalta az államigazgatás különböző szintjeit. A '68-as generáció hatalomba kerülésével kialakuló poszt-demokráciákat a bíróságok, az egyezmények, a nemzetközi szervezetek és a bürokrácia uralma jellemezte. A népfenség elve héttérbe szorult, hiszen van egy elitcsapat, amely mindent jobban tud. Ugyanez gazdasági szinten is megmutatkozott. Megjelentek az olyan globális nagyvállalatok, amelyek az államok fölött működnek, gyakran átlépve az állami monopóliumokon vagy az állami adófizetésen. Az új típusú globális nagyvállalatok célja már nemcsak a profitmaximalizálás lett, hanem a társadalmak erőteljes ideológiai alakítása és a világ „újramegváltása”. Mindezen törekvéseket a „nyílt társadalom” eszméje támasztotta alá.

A 2000-es évek közepére úgy tűnt, hogy a liberális humanizmus hosszú időre a nyugati világ egyetlen uralkodó nézete lesz. Jellemző, hogy a nyugati világ konzervatív pártjai nagy részben feladták kereszténydemokrata elveiket. Hasonlóan a szociáldemokrata pártok is szögre akasztották klasszikus szociális programjaikat. Kialakulóban volt a széles választói tömegektől elszakadó, a liberalizmus eszmeiségét valló s a liberálisokat, a konzervatívokat és a szociáldemokratákat is magába olvasztó egységes nyugati politikai és gazdasági elit. Úgy tűnt, a felvilágosodás végleg győzedelmeskedik a nyugati világban.

ÚJ ESÉLY

A 2008-ban kitört gazdasági válság, majd a 2015-ben kezdődő bevándorlási válság átírta a forгатókönyvet. A liberalizmusnak, mint minden izmusnak, az egyik legnagyobb hibája a dogmatikusság. A gazdasági válságra adott válasza is dogmatikus lett. A kialakuló új elit nem az őket felhatalmazó választói réteget mentette a válságból, hanem a saját pénzügyi elitjét. Ennek világszinten közvetlen politikai következménye nem lett, mindenesetre széles választói néprétegekben jelent meg a düh és a harag mint választói motiváció.

A fordulópontra a bevándorlási válság és az arra adott dogmatikus válasz volt. A többszázézes migránstömegek látványától összetört a tükör, amelyben a progresszív-liberális értelmiség láttatni akarta a világot. Megjelent a választópolgárokra támaszkodó, az összenőtt progresszív-liberális elitet leváltani akaró mozgalom, amely politikai téren jelentős sikereket ért el. A Brexit Nagy Britanniában, Trump győzelme az Egyesült Államokban, a Jog és Igazságosság (PiS) győzelme Lengyelországban, Ausztria erőteljes jobbratolódása, Andrej Babiš elsősege Csehországban vagy Matteo Salvini kormányba kerülése Olaszországban mind-mind azt jelzik, hogy komoly választói igény van a régi elitek elleni lázadásra. Az évszázados bal–jobb felosztás egyre inkább elveszti jelentőségét. Új törésvonalak mentén válik ketté a társadalom. A pártstruktúra is ebbe az irányba mozdult el: egyre inkább a demokratikus lázadók és a progresszív elitizmus közötti harc határozza meg a politikát.

Bár politikai síkon számos helyen sikerült már megtörni a progresszív-liberális hegemoniát, az oktatási és kulturális életben a lázadó oldal pozíciói mindenhol erősek a nyugati világban. Ezért is fordulhat elő, hogy a lázadó oldal legjelentősebb ellenfelei nem is az *establishment* pártjai, hanem a sajtó és a kultúra hadállásai vagy az egyetemi világ.

egyre inkább a demokratikus lázadók és a progresszív elitizmus közötti harc határozza meg a politikát

1 Új konzervatív szellem születik Európában – Jacques de Guillebon a Mandinernek, Mandiner.hu 2017. október 22. <http://mandiner.hu/cikk/20171022_uj_konzervativ_szellem_szuletik_europaban_jacques_de_guillebon_a_mandinernek>

MAGYARORSZÁG: GONDOLATI PIACVEZETŐ

Magyarországon a nemzeti oldal jóval előrébb tart a gondolatokért folytatott küzdelemben. Ebben döntő jelentősége van annak, hogy a jobboldal a 2002-es választási vereség után meg tudott újulni, és ki tudott lépni a baloldal által felkínált értelmezési keretből. A „jövő vitáit” a progresszívekkel szemben még az ellenzéki korszakban le tudta folytatni. A világos narratíva, az érthető jövőkép vonzó volt a magyar választópolgárok számára, és ez segítette újra kormányra 2010-ben a Fideszt. A 2010-ben megválasztott új kabinet megkezdte az 1947 óta működő és 1990-ben átmentett baloldali keretrendszer lebontását. Ennek érdekében született meg az új Alaptörvény és számos egyéb fontos törvény, valamint intézkedés (például: kettős állampolgárság, médiatörvény, közös teherviselés a multikkal, rezsicsökkentés, családtámogatások, munka-alapú társadalom, devizahitelek kimentése).

A balliberális oldal szeretné úgy láttatni a szellem embereit a jobboldalon, mint akik mélyen meghasonulva önmagukkal már nem akarnak és nem is mernek önálló gondolatokat megfogalmazni. Ezzel szemben a helyzet pontosan ennek az ellenkezője! A magyar jobboldalon, a nemzeti oldal holdudvarában nagyon fontos viták zajlottak és zajlanak a jövőt illetően. Folyamatosak a kialakuló új világrend értelmezési kereteit taglaló konferenciák és eszmeeserék. Egymás kezébe adják a kilincset Budapesten az *establishment*-ellenes konzervatív gondolkodók. Nem véletlen, hogy a magyar főváros adott otthont az *Európa jövője* című konferenciának is, melyen Douglas Murraytól kezdve Steve Bannonon át David Engelsig bezárólag sokan itt voltak, akik nem hajlandók a liberális narratíva kereteit elfogadni. Talán nem túlzás kimondani: a vigyázó szemeket ma már nem Párizsra, hanem Budapestre kell vetni!

TRANZITBAN

Mindezek nem előzmények nélkül valók. Az élénk szellemi élet, a sokszor éles eszmeeserék, a hajnalig tartó disputák, a közösség, a hagyomány és a szabadság kérdéskörében zajló viták nem most kezdődtek. Számos előképe van a mai hazai – jobboldali, konzervatív, nemzeti, kereszténydemokrata – szellemi pezsgésnek. Ilyen maga a *Kommentár* folyóirat is, amelynek indulásánál úgy fogalmaztuk meg szándékainkat, hogy lap „mindenkire számít az együttgondolkodásban. S valahol a végén talán feldereng egy olyan ország képe, amelyben immár nem az alapkérdésekről kell vitázni, mert kialakult konszenzus védi közösségeinket és hagyományainkat.”²

Szintén az együttgondolkodást segíti a *Kommentár* folyóirat szellemi alapjain létrehozott, ma már szintén évtizedes múlttal rendelkező Transzit rendezvénysorozat is. A több tucat konferencia, a több száz vita, kerekasztal- és szem-

ináriumú beszélgetés nagymértékben hozzájárult ahhoz, hogy a magyar jobboldal a jövő vitáit a korát megelőzően le tudta folytatni.

Az alapkérdéseket megbeszéltük. A közösségeinket, hagyományainkat, szabadságunkat illetően konszenzus van, mégis a legnagyobb feladat csak most kezdődik. A szélsőséges liberális humaniz-

mus ideológiája megbukott. Megbukatta a valóság. A konzervatív gondolat új esélyt kapott arra, hogy a közgondolkodást visszaterelje a „józan ész” keretei közé. A harc azonban még nem dőlt el. Ne legyen kétségünk: a liberálisok mindent meg fognak tenni dogmáik védelmében. Velük szemben viszont erőt adhat, hogy a konzervatív gondolat nem *safe space*-ekben edződik, hanem igazi vitákban és igazi gondolkodásban.

a magyar jobboldal a jövő vitáit a korát megelőzően le tudta folytatni

² *Méltóság és indulat*, Kommentár 2006/1. 1.